

Stručné ekonomické vyhodnocení členství České republiky v EU po dvaceti letech – dosavadní faktory dohánění a příležitosti pro budoucnost

Podkladový dokument k Výroční konferenci FMV VŠE,
BUDOUCÍCH 20 LET ČESKA V EU – NEKONČÍCÍ PŘÍBĚH DOHÁNĚNÍ EVROPY?

Autoři: Šaroch Stanislav, Abdalláh Kareem, Antal Jarolím, Hrubý Michal, Jedlinský Jakub,
Katedra mezinárodních ekonomických vztahů, Fakulta mezinárodních vztahů, Vysoká škola ekonomická v Praze

Úvod

Předložený materiál poskytuje vstup do diskuse, která se bude konat při příležitosti Výroční konference FMV VŠE s názvem Budoucích 20 let Česka v EU – nekončící příběh dohánění Evropy?. Dvě části, do kterých je tento dokument rozdělen, představují a shrnují dosavadní konvergenci ČR v mezinárodním srovnání: HDP na hlavu, ceny a mzdy, snižující se tempo růstu potenciálního produktu. Dále se zaměřuje na často identifikované zdroje konvergence na jedné straně a na druhé straně její inhibitory, jako jsou příliv investic, otevřenost obchodu, příliv EU fondů/odliv dividend, demografický vývoj a problémy rigidit na trhu práce, institucí, nízké přidané hodnoty, nepříznivého vývoje směnných relací.

Cílem tohoto dokumentu je v ucelené formě poukázat na cestu, kterou Česko ušlo od vstupu do Evropské unie a vyzdvihnout relevantní faktory přispívající ke konvergenci. Autoři v závěru prezentují několik návrhů, které mají potenciál být hnacími silami růstu, nebo alespoň můžou přispět k dalšímu ekonomickému růstu do budoucnosti.

1. Tři dekády ekonomické integrace a dvacet let členství v EU – příběh probíhajícího, ale relativně pomalého dohánění

Již v první polovině devadesátých let - po sametové revoluci a poté sametovém rozvodu se Slovenskem - bylo jasné, že Česká republika má vůli se ekonomicky integrovat se zeměmi západní Evropy představovanými v první řadě Evropskou unií. Proces ekonomické integrace tak začal před více jak třemi dekádami.

Před dvaceti lety vstoupila Česká republika spolu s dalšími státy zejména ze střední a východní Evropy do Evropské unie. Během dvou dekád členství významně posílila pozice země v globálním měřítku, zlepšil se stav demokracie i ochrana lidských práv a ČR se stala integrální součástí západu. Z ekonomického hlediska představuje Česká republika příběh sblížení ekonomické úrovně a dohánění bohatých zemí EU.

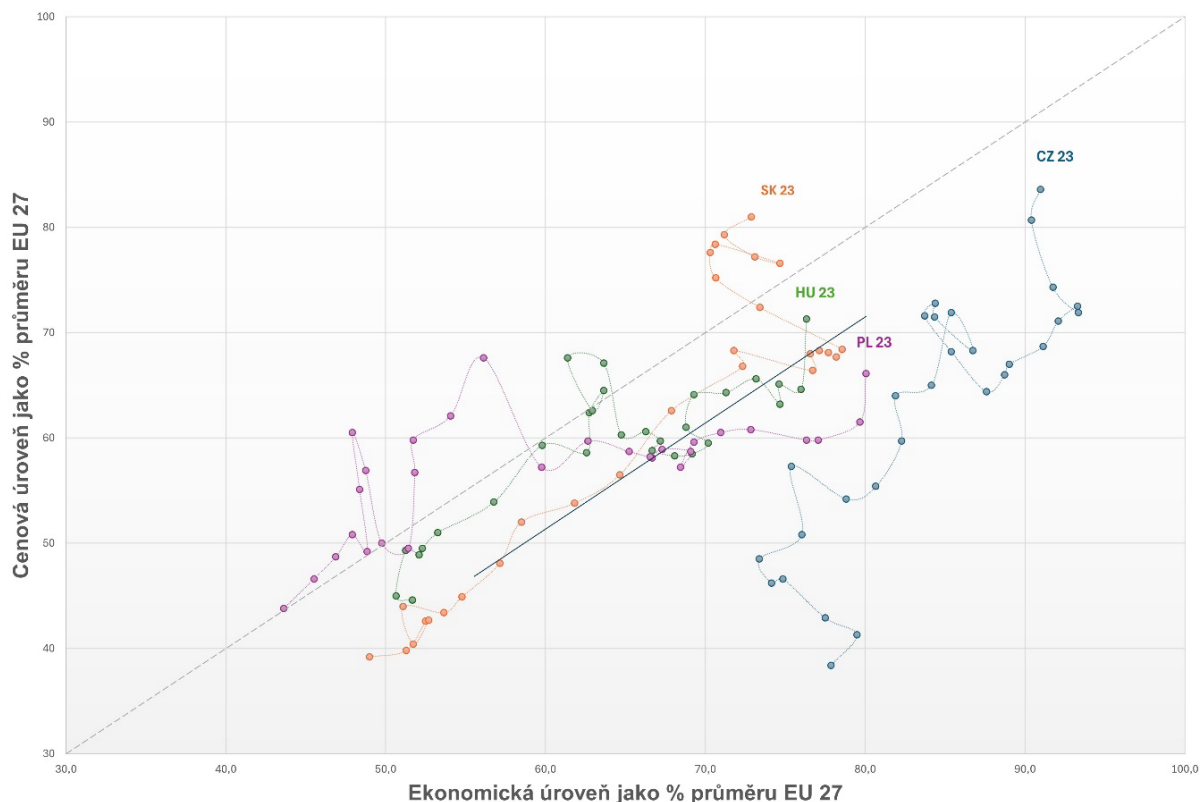
Původní odhady a přísliby tempa dohánění odvozené z tempa růstu ČR bezprostředně po vstupu, jak je cituje mimo jiné deset let stará analýza Úřadu vlády ČR (Chmelař a kol. 2014), se ale ukázaly jako příliš optimistické. To platí i dnes v ještě vyšší míře.

V roce 2014 jsme mohli sledovat dočasné zastavení konvergence způsobené vedle dopadů světové finanční krize i silnou domácí fiskální restrikcí. Následné obnovení konvergence již neprobíhalo v kontextu zpomalení růstu ve vyspělých zemích zdaleka tak dynamicky. V současnosti můžeme pozorovat její opětovné přerušení odstartované covidovou recesí a následnou stagnací růstu. Česká národní banka ve své zprávě o měnové politice z léta 2024

navíc přinesla přesvědčivou analýzu o strukturálním zlomu v růstu potenciálního produktu ČR, který nastává od roku 2016, a který má oproti dříve odhadovaným 3 % ročně 2,5 %.¹

Ve třicetileté perspektivě můžeme znázornit reálnou konvergenci (měřeno HDP na hlavu) a konvergenci nominální (měřeno srovnatelnou cenovou hladinou) v následujícím grafu.

Graf 1: Reálná a nominální konvergence zemí V4 vůči průměru EU 27 za léta 1995–2023

Pramen: Eurostat 2024, vlastní výpočty

V grafu 1 vidíme konvergenční cesty zemí V4 od roku 1995 do roku 2023. Je zřejmé, že Česká republika dlouhodobě dohání průměr EU 27 v ekonomické úrovni (HDP na hlavu) zrovna tak jako další země vzorku. Dohánění ekonomické úrovně odečítáme na vodorovné ose (pohyb doprava), dohánění v cenové úrovni na ose svislé (pohyb nahoru).

Dlouhodobá pozorování ze světové ekonomiky (interpretovaná celou řadou teoretických přístupů, z nichž asi nejznámější je tzv. *Balassův-Samuelsonův efekt*) zároveň ukazují, že čím je dohánějící ekonomika blíže vyspělejší zemím, tím spíše tempo dohánění zpomaluje.

Tuto hypotézu potvrzuje na jedné straně ve srovnání s ČR rychlejší konvergence Slovenska, Polska i Maďarska (viz graf 1) i srovnání se Slovinskem. Slovinsko není v grafu zahrnuto, ale jedná se o zemi, která do transformační fáze jako jediná ze zemí CEE vstupovala s vyšší ekonomickou úrovní než Česká republika a její dlouhodobá konvergence je zároveň pomalejší než česká. Česko si však stále udržuje nejvyšší úroveň HDP na hlavu ve srovnání s ostatními zeměmi V4.

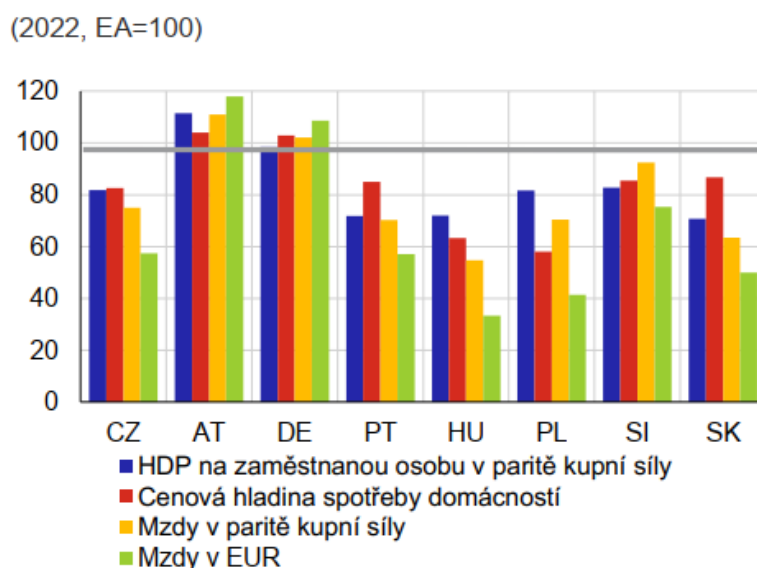
Konvergenční křivka ČR je v daném vzorku v průměru nejstrmější. To je dáno z velké části faktem, že na počátku ekonomické transformace zvolila ČR zdaleka největší kurzový polštář (měřeno odchylkou kurzu od parity kupní síly). Toto počáteční nastavení jí – spolu s relativně

¹ Zpráva o měnové politice, ČNB léto 2024

odpovědnými (nízkoinflačními) makroekonomickými politikami – umožňovalo v neobvyklé míře spoléhat na cenovou stránku konkurenceschopnosti v mezinárodním obchodu.

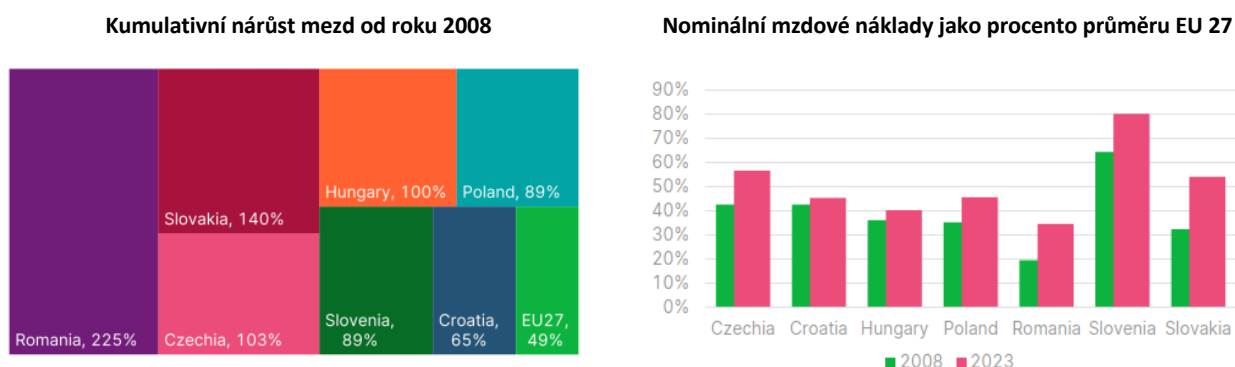
Podstatnou součástí příběhu konvergence české ekonomiky k úrovni vyspělejších zemí EU je i růst mezd. Analýzy růstu mezd přinášejí celkem jednoznačný závěr. I v této oblasti je Česká republika v analyzovaném vzorku druhá (za Slovinskem) a i mzdové náklady konvergovaly k úrovni průměru EU, ačkoli mzdová konvergence je pomalejší než konvergence v HDP a konvergence cenová. České mzdy v paritě kupní síly se ale i tak dostaly k úrovním okolo 70 % průměru EU 27. To ukazují následující grafy 2 a 3 z analýz ČNB (2023) a Erste Group Research (2024).

Graf 2: Mzdy v eurech a v paritě kupní síly a další ukazatele v mezinárodním srovnání

Pramen: ČNB: Analýzy stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou 2023

Graf 3: Dohánění průměru EU a nárůst mezd mezi lety 2008–2023, vybrané země CEE

Pramen: Erste Group Research: CEE Special Report: 20 Years After EU'S 2004 Enlargement, April 2024

Méně častý pohled na problematiku mezd (který má konsekvence pro jejich konvergenci) lze nabídnout prostřednictvím podílu mezd na přidané hodnotě dané ekonomiky. Takovou analýzu přináší v kontextu dopadu rozdělování na tvorbu cen v ekonomice Burda a Wyplosz (naposledy 2022). Na základě dat STAN databáze OECD jsme zreplikovali jejich postup na skupinu zemí CEE ve srovnání s Německem. Výsledky uvádíme níže v tabulce 1.

Tabulka 1: Podíl mezd na přidané hodnotě – vybrané země a odvětví

Odvětví	Země						
	Belgie	Německo	Česko	Maďarsko*	Polsko*	Slovensko	Slovinsko*
Celkem	54,9%	59,4%	49,4%	50,8%	44,9%	47,9%	57,1%
Zpracovatelský průmysl	56,8%	66,5%	53,3%	50,2%	50,5%	52,6%	60,5%
Výroba motorových vozidel, přívěsů, návěsů a ostatních dopravních prostředků a zařízení	74,9%	56,3%	47,9%	45,3%	55,7%	49,6%	55,8%
Výstavba budov, inženýrské stavitelství, specializované stavební činnosti	52,2%	53,5%	42,3%	37,3%	35,1%	30,8%	55,3%
Velkoobchod a maloobchod, doprava, skladování, ubytování, stravování	59,2%	65,3%	54,3%	56,2%	36,0%	57,7%	59,0%
Finanční zprostředkování a pojištnictví	37,1%	62,1%	36,2%	50,7%	39,7%	47,8%	53,0%

*2018

Mzda jsou míněny úplné náklady na zaměstnance

Pramen: OECD STAN database 2024, vlastní výpočty

Zajímavým pohledem na růst jednotlivých zemí CEE v rámci jejich členství v EU jsou přístupy modelové. Již výše citovaná analýza Erste Group Research pomocí SCM metody odhaduje kumulativní diferenciál růstu způsobený členstvím v EU pro Českou republiku, Maďarsko, Polsko, Slovensko a Slovinsko.

Tabulka 2: Přínosy ze vstupu do EU pro jednotlivé země se liší v závislosti na startovní úrovni ekonomické vyspělosti i rozdílu v designu hospodářských politik po vstupu do EU

Pramen: Erste Group Research: CEE Special Report: 20 Years After EU'S 2004 Enlargement, April 2024

Odhady se nevymykají závěrům, které již v roce 2014 přináší studie Chmelaře a kol. Na následujících stranách vycházíme ze stejného modelu růstu jako studie Chmelař a kol. 2014 a poté rozšiřujeme ještě o jeden další pohled na růst české ekonomiky.

Námi zkonstruovaný ekonometrický model se zaměřuje na zkoumání hospodářské konvergence členských států Evropské unie se zvláštním důrazem na dopad členství v EU na růst hrubého domácího produktu (HDP). Koncept ekonomické konvergence naznačuje, že chudší ekonomiky mají tendenci růst rychleji než bohatší a postupně je dohánějí, pokud jde

o příjem na obyvatele. Cílem této analýzy bylo prozkoumat, zda lze takové konvergenční vzorce pozorovat mezi členskými státy EU, a konkrétně zjistit, jak rozšíření EU v roce 2004 ovlivnilo hospodářský růst nově přijatých zemí ve srovnání s původními členy. Rozšíření EU v roce 2004 bylo jedním z nejvýznamnějších rozšíření EU, kdy do unie vstoupilo deset zemí, především ze střední a východní Evropy. To poskytuje příležitost analyzovat dopady členství v EU na tyto ekonomiky a to, zda vstup do EU vedl k rychlejšímu hospodářskému růstu ve srovnání s již zavedenými členskými státy EU. Tato analýza zkoumá, zda došlo k ekonomické konvergenci mezi těmito novými členskými státy a původními zeměmi EU, a to pomocí metody Difference-in-Differences.

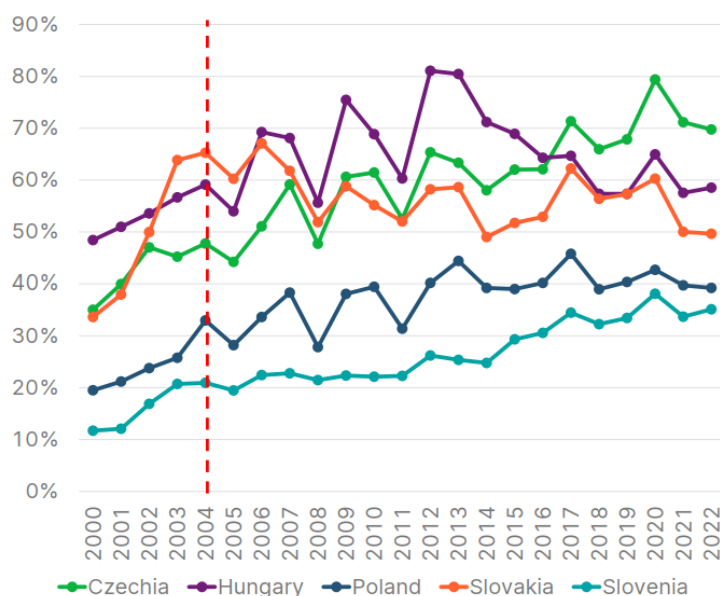
Model DiD nám umožňuje porovnat růst HDP zemí, které vstoupily do EU v roce 2004 (skupina, která byla členem), s těmi, které již členy byly (kontrolní skupina). Sledováním změn růstu HDP před vstupem do EU a po něm se analýza snaží zjistit, zda členství v EU přispělo k hospodářské konvergenci mezi členskými státy.

Studie rovněž zohledňuje další faktory, jako je zpožděný HDP a vlivy specifické pro daný rok, aby se zajistilo, že pozorované změny růstu nejsou způsobeny vnějšími nebo časově specifickými faktory. Shrnutí výsledků modelu je uvedeno v příloze 1.

Modelování rozdílů ukazuje, že země, které vstoupily do EU v roce 2004, zaznamenaly výrazné zvýšení růstu HDP. Výsledky dále ukazují, že z členství v EU měly prospěch jak stávající, tak nové členské státy, ačkoli ve skupině, která byla posuzována, došlo k vyššímu růstu. Toto ekonometrické modelování potvrzuje dlouhodobé výhody členství v EU jak pro nové, tak i stávající členské státy.

Dále zůstává otevřenou otázkou, které faktory jsou a budou spíše akcelerátory růstu české ekonomiky a které naopak spíše přispívají k jeho zpomalení. Jedním z nesporných faktorů růstu v období po vstupu do EU byl v české ekonomice příliv přímých zahraničních investic. Pokud se podíváme na poměr nakumulovaných přímých investic vůči HDP, zůstává ČR s indikátorem mírně pod 100 % mezi zeměmi CEE na prvním místě.

Graf 4: Nakumulovaná zásoba přímých zahraničních investic vůči HDP dané země

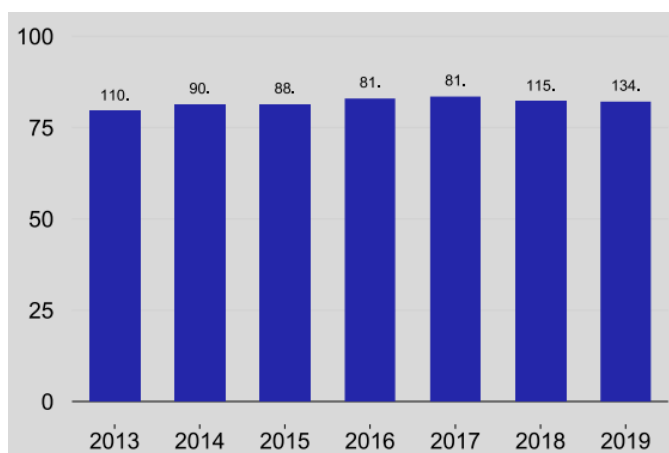
Pramen: Erste Group Research: CEE Special Report: 20 Years After EU'S 2004 Enlargement, April 2024

Sekundárně se ale naakumulované PZI projevují na běžném účtu platební bilance a snižují tak jeho přebytek či vytvářejí schodek. Výše odlivu dividend není zanedbatelná a pohybuje se kolem 5 % HDP.

Celkově nadprůměrná míra investic v ČR ve srovnání s ostatními evropskými státy je navíc (např. podle analýz NRR) dána vyššími relativními cenami investic oproti spotřebě a po očištění o tento efekt nijak výrazně nepřesahuje úroveň jiných vyspělých zemí. Stejná instituce ve své analýze z roku 2024 (Kalabiška 2024) navíc ukazuje, že v ČR se nepromítá pozitivně do růstu vyšší úroveň investic vládního sektoru, i když činí kolem 5 % HDP.

Jedním z „viníků“ relativně nízkého růstového potenciálu tak může být srovnatelně nízká kvalita institucí dokumentovaná špatným a zhoršujícím se umístěním ČR v žebříčcích Světové banky „Doing Business“, jak je přináší např. analýza ČNB z léta 2024 .

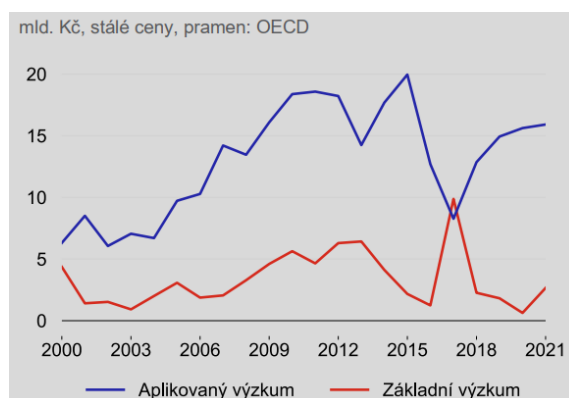
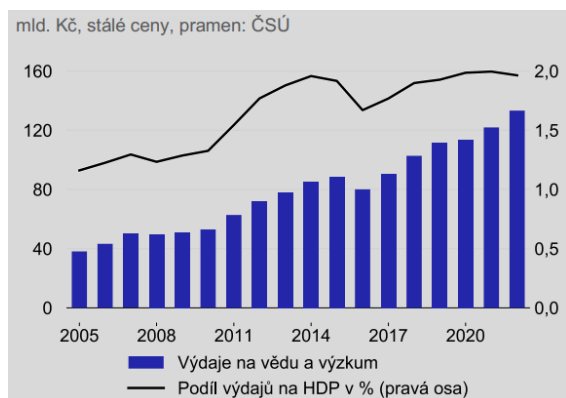
Graf 5: Podmínky zakládání podniků se v ČR zhoršovaly

Pramen: Zpráva o měnové politice, ČNB léto 2024

Podobně vykazují stagnaci i data o vývoji výdajů na vědu a výzkum a o investicích do vědy a výzkumu. Graf vlevo ukazuje výši výdajů na vědu a výzkum v ČR, graf vpravo vývoj výše investic v oblasti vědy a výzkumu.

Graf 6: Vývoj výdajů v oblasti vědy a výzkumu

Pramen: Zpráva o měnové politice, ČNB léto 2024

2. Šance a rizika pro budoucnost

Dnes již relativně početná skupina analýz a návrhů strategií růstu přináší podobný okruh výčtu slabých míst české ekonomiky, ze který jsou zároveň vyvozovány šance na zlepšení růstového potenciálu země. Vedle často opakující se triády: Instituce (zlepšení kvality institucí), inovace (tvorba inovací a zlepšení jejich následné retence a využití) a investice (do infrastruktury, školství, výzkumu a vývoje, oblastí generujících vyšší přidanou hodnotu), vidíme šanci ve změnách vedoucích k lepšímu fungování trhu práce.

Ačkoliv Česká republika čelí – podobně jako ostatní evropské země – dlouhodobě nízké porodnosti a z ní plynoucí stagnaci až úbytku populace v ekonomicky aktivním věku, existuje prostor pro takové změny, které mohou zlepšit stav trhu práce tak, aby se stal prvkem, který bude více přispívat k růstu české ekonomiky.

Šance jsou zejména ve větším otevření trhu přílivu (zejména kvalifikované) pracovní síly ze zahraničí, v systémové podpoře zpětného přílivu rodičů malých dětí na trh práce a posilování systému celoživotního vzdělávání včetně rekvalifikací.

Jedním z jevů, který lze sledovat na českém pracovním trhu, je velmi nízká nezaměstnanost. Její pokles lze sledovat kolem let 2016–2020. Tento trend se táhne až do současnosti a v současnosti míra nezaměstnanosti osciluje kolem 3 % (viz tabulka 3). Jak ukazuje graf č. 7, počet pracovních míst začal narůstat od roku 2014 a kulminoval kolem roku 2020. Tento vesměs pozitivní jev ale může negativně dopadat na hospodářský růst.

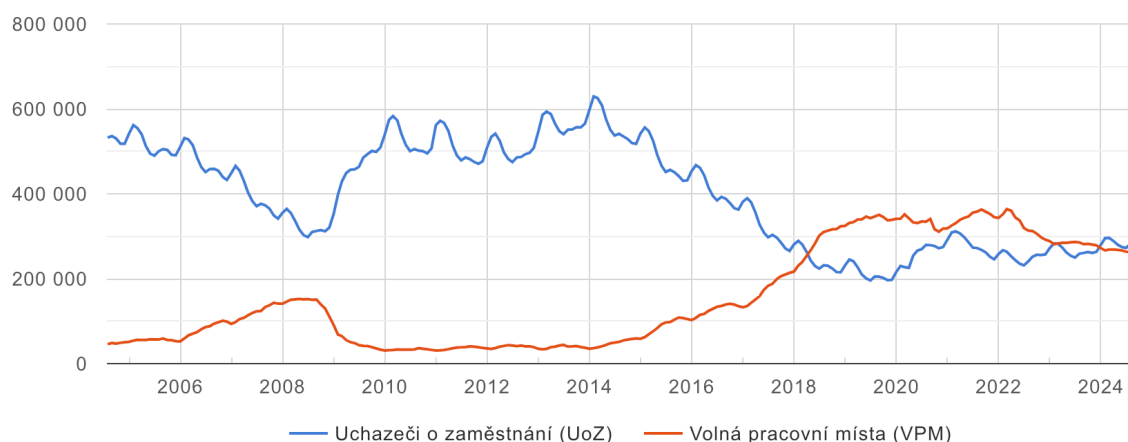
Jednou ze zásadních oblastí, ve které Česko dlouhodobě pokulhává, je slabá participace některých skupin na trhu práce. Historicky zakotvená štědrá délka mateřské a rodičovské dovolené a následných příspěvků v kombinaci se slabou předškolní infrastrukturou a malou ochotou zaměstnavatelů poskytovat možnost pracovat na zkrácené pracovní úvazky sráží ambici rodiče se rychleji vrátit do zaměstnání. Mimochodem, tato skutečnost je mezi nedokončenými úkoly pro Česko v CSR, které jsou vydávány periodicky Evropskou komisí, již od roku 2013.² Tento problém zasahuje také jiné skupiny např. lidí v důchodovém věku, kteří kromě jiného nedisponují dostatečnou motivací ze strany státu či zaměstnavatelů zvážit své další zapojení se na pracovním trhu ve vhodném rozsahu.

Nutno ale dodat, že problém vyčerpané pracovní síly na trhu oslabuje také nízká flexibilita trhu práce, která je omezena např. komplikovanými pravidly u propouštění. Na tyto skutečnosti upozorňuje NERV, která v souboru návrhů vládě začátkem roku 2024 doporučila zjednodušit propouštění, a to zavedením odstupného při výpovědi bez udání důvodu.

Významným faktorem, který bude měnit podobu trhu práce nejen v Česku, je také demografický vývoj. Předpokládá se, že počet produktivního obyvatelstva se do budoucna bude snižovat. Tato skutečnost významně dopadne na pracovní trh, jeho dynamiku a strukturu. Nelze ale očekávat, že všechna pracovní místa nahradí robotizace nebo umělá inteligence.

² Viz. Doporučení Evropské komise k národnímu programu reforem České republiky 2013

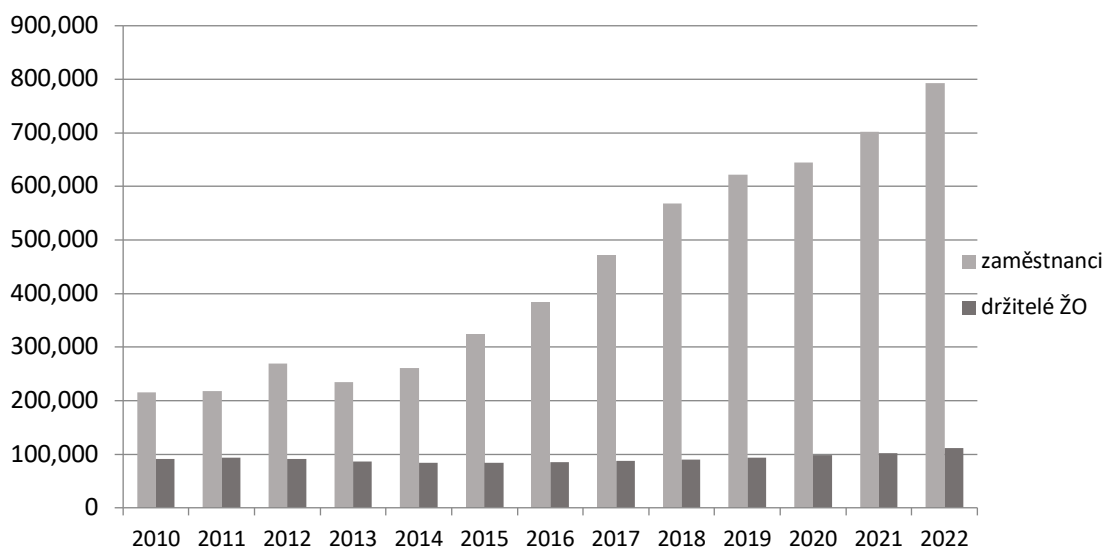
Graf 7: Vývoj počtu uchazečů a počtu pracovních míst mezi lety 2004-2024

Pramen: MPSV, Uchazeči a volná místa 2024.

Dalším faktorem, který značně ovlivňuje trh práce, je migrace. Dle dat ČSU počet cizinců v ČR dosahuje ca. 800 tisíc, kde asi polovina z nich jsou občané zemí EU. Tento trend je rostoucí (jak demonstruje graf č. 8), problémem umístování pracovníků ze třetích zemí jsou administrativní překážky a ani poslední iniciativy, které by cíleným způsobem umožnili obsadit specifické pozice, nepřinášejí kýžený efekt. Dlouhodobě tím tedy trpí trh práce, jehož absorpční schopnost počtem pracovních míst je značná. Jak demonstruje tabulka 3, momentálně je v Česku neobsazených přes 260 tisíc pracovních míst. Na jedno pracovní místo tak připadá ca. 1,1 uchazeče.

Graf č. 8 Počet cizinců v ČR

Pramen: ČSU, 2024

Z hlediska výše mezd je zajímavým poznatkem, že cizinci ze zemí EU jsou většinou zaměstnaní na kvalifikovaných pozicích. To také platí specificky pro národnosti ze zemí mimo EU ale i občany Slovenska. Jejich mzdy jsou ve srovnání průměrné mzdy asi o 20 % vyšší. Ve vyšších mzdových kategoriích (lze předpokládat, že se jedná pozice vyžadující vysokou kvalifikaci) tyto rozdíly ale dosahují více než 50 % ve srovnání se mzdami českých zaměstnanců. (ČSU, 2024)

Tabulka 3: Základní přehled o nezaměstnanosti a dostupnosti pracovních míst

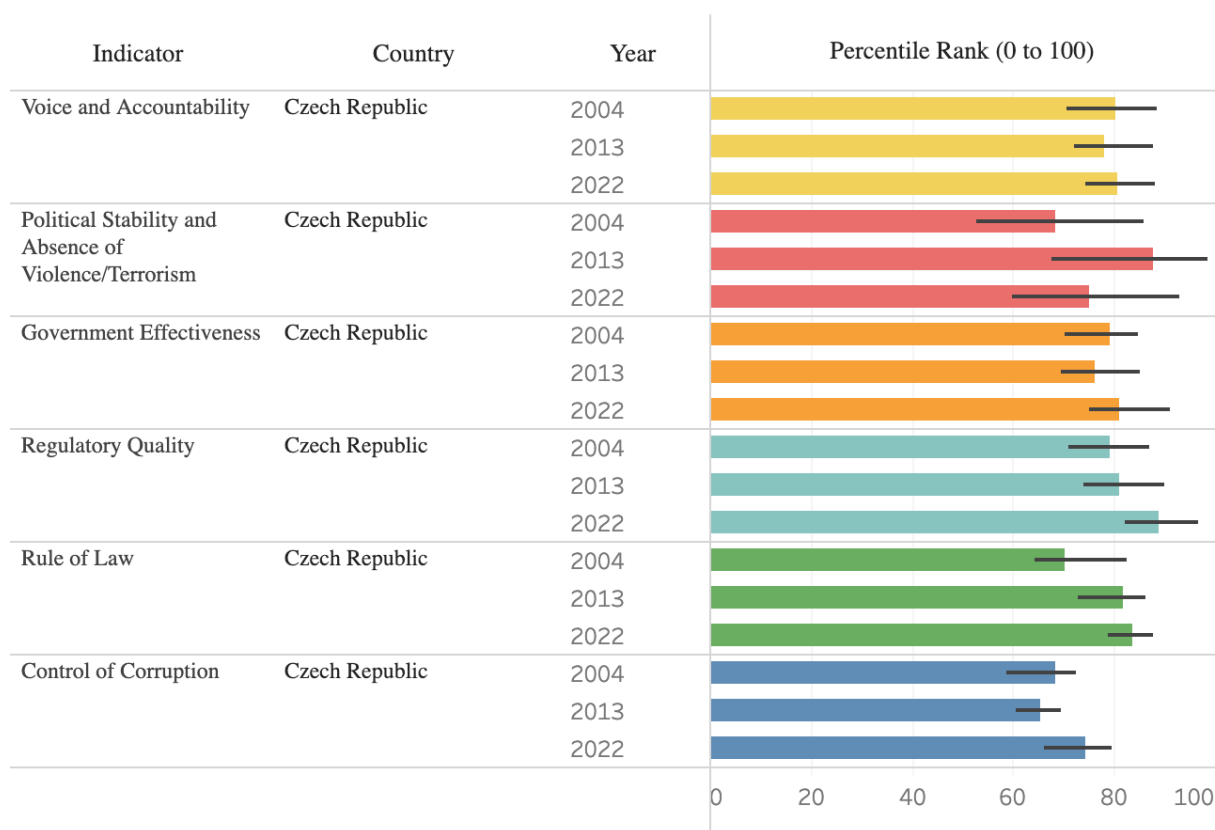
	08/2024	08/2023	08/2022
Podíl nezaměstnaných osob v ČR	3,8 %	3,6 %	3,4 %
Počet uchazečů o zaměstnání	286 320	260 803	251 753
Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání	264 675	238 249	229 187
Počet volných pracovních míst	263 247	281 207	312 327
Míra nezaměstnanosti dle Eurostat (červenec 2024)	2,7 %	2,9 %	2,3 %

Pramen: Úřad práce ČR, 2024

Konvergenci výrazně ovlivnily i evropské zdroje, které jsou navázány jak na strukturální fondy EU, tak zemědělství či další nástroje, ke kterým mělo a má Česko ze své pozice přístup. Dle dat MF ČR v roce vstupu do EU získala ČR 25 miliard Kč a tato částka se pak začala zvyšovat. V celkovém součtu doputovalo do Česka v podobě strukturálních fondů téměř 900 miliard Kč. Celkový součet, po započtení dalších částí a nástrojů evropského rozpočtu, je ale mnohem vyšší, představuje asi 2 biliony Kč. Tyto zdroje hrají nepochybně významnou roli v konvergenci a zejména v regionech byly hnací silou např. modernizace infrastruktury nebo tvorby nových pracovních míst. Je nutné dodat, že členství v EU je spojeno také s platbami do rozpočtu EU, ale i po jejich odečtení Česko získalo asi 1 bilion Kč (MF ČR, 2023). Tento stav, kdy bylo a je Česko příjemcem rozpočtu EU, ale nebude nekonečný. S rostoucí ekonomickou silou ČR bude přístup k některým zdrojům omezenější.

Nedílnou součástí ekonomického růstu je kvalita podnikatelského prostředí a předvídatelný regulatorní rámec. Součástí členství v EU je respektování hodnot a také právního státu, se kterým se pojí kvalita vládnutí. Česko v tomto ohledu, jak ukazuje graf č. 9, udělalo pokrok. Posun lze zachytit v případě kvality regulačního rámce, ale také právního státu. Obdobný trend můžeme sledovat i v případě korupce. Obecně je ale posilování kvality institucí třeba vnímat ve světle implementace reforem a akceschopnosti vlády. To souvisí s celospolečenským nastavením jisté kontinuity a uznání společného směřování bez ohledu na ideologickou povahu vlády. V tomto ohledu je zde prostor pro další zlepšení.

Graf č.9 Indikátory World Bank Governance Index pro Česko

Pramen: World Bank Governance Indicators 2004-2022

Závěr

Příběh dlouhodobé konvergence České ekonomiky v prvních dvaceti letech po vstupu do EU lze přes všechny výhrady označit za úspěšný. Přispěla k tomu integrace zejména v oblastech obchodu, přílivu investic, čistého přílivu zdrojů z rozpočtu EU a přes přetrvávající rezervy ve kvalitě institucí v ČR i přímý a nepřímý tlak a pomoc ve zkvalitňování institucionálního prostředí ze strany EU i řada dalších faktorů souvisejících se vstupem. Dnes existuje celá řada analýz, které nabízí kvalifikované odhady tohoto efektu. Mezi jinými starší analýza Chmelaře a kol., na kterou navazuje čerstvá analýza našeho týmu, nebo analýza Erste Research z dubna 2024. Velmi zhruba lze na jejich základech konstatovat, že členství v EU přineslo české ekonomice v průměru jeden procentní bod růstu HDP ročně.

Dnes již relativně početná skupina analýz a návrhů strategií růstu přináší podobný okruh výčtu slabých míst české ekonomiky, ze který jsou zároveň vyvozovány šance na zlepšení růstového potenciálu země. Vedle často opakující se triády: Instituce (zlepšení kvality institucí), inovace (tvorba inovací a zlepšení jejich následné retence a využití) a investice (do infrastruktury, školství, výzkumu a vývoje, oblastí generujících vyšší přidanou hodnotu), vidíme šanci ve změnách, vedoucích k lepšímu fungování trhu práce.

Ačkoliv Česká republika čelí – podobně jako ostatní evropské země – dlouhodobě nízké porodnosti a z ní plynoucí stagnaci až úbytku populace v ekonomicky aktivním věku, existuje prostor pro takové změny, které mohou zlepšit stav trhu práce tak, aby se stal prvkem, který bude více přispívat k růstu české ekonomiky.

Šance jsou zejména ve větším otevření trhu přílivu (zejména kvalifikované) pracovní síly ze zahraničí, systémová podpora zpětného přílivu rodičů malých dětí na trh práce a posilování systému celoživotního vzdělávání včetně rekvalifikací.

Neexistuje tedy jeden zázračný lék na zvýšení potenciálu růstu a tempa konvergence české ekonomiky. Víme ale, že je možné dělat více a lépe v celé řadě výše uvedených oblastí. Existují i další šance, kterým se náš materiál nevěnoval, jako jsou například prorůstová modernizace daňového systému nebo podpora pro repatriaci zahraničních podniků domácího původu.

Použité zdroje

Chmelař, Aleš a kol (2014). Ekonomické vyhodnocení členství České republiky v EU po deseti letech Alternativní scénáře a kvantifikace. Dostupné na:

https://vlada.gov.cz/assets/evropske-zalezitosti/analyzy-EU/SEZUV-2014-1_Ekonomicke_vyhodnoceni_clenstvi_Ceske_republiky_v_EU_po_deseti_let.pdf

ČNB (2023). Analýzy stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou Dostupné na:

https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/galleries/strategicke_dokumenty/analyzy_sladenosti_2023.pdf

ČNB (2024). Zpráva o měnové politice – léto 2024. Dostupné na:

<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-menove-politice/Zprava-o-menove-politice-let-2024/>

ČSU (2024). Cizinci v České republice 2023. Dostupné na:

<https://csu.gov.cz/docs/107508/03ce2336-3f04-82a7-8fe1-60dcda39dd7b/29002723.pdf?version=1.0>

Erste Group Research (2024). CEE Special Report: 20 Years After EU'S 2004 Enlargement, April 2024. Dostupné na:

https://cz.products.erstegroup.com/CorporateClients/en/ResearchCenter/Overview/Research_Detail/index.phtml?ID_ENTRY=383972

Evropská komise (2013). Doporučení k národnímu programu reforem České republiky na rok 2013. Dostupné na:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013D0353>

Kalabiška, Roman (2024). Vztah hospodářského růstu a tvorby kapitálu v Evropě Informační studie. Dostupné na:

<https://www.rozpocetovarada.cz/publikace/informacni-studie-vztah-hospodarskeho-rustu-a-tvorby-kapitalu-v-evrope/>

OECD (2024). STAN Database. Dostupné na:

<https://www.oecd.org/en/data/datasets/structural-analysis-database.html>

MF ČR (2023). Čistá pozice ČR ve vztahu k rozpočtu EU: 2004 – 2023. Dostupné na:

<https://www.mfcr.cz/cs/zahranici-a-eu/hospodareni-eu/pozice-cr-vuci-rozpoctu-eu/2023/cista-pozice-cr-ve-vztahu-k-rozpoctu-eu-52262>

MPSV ČR (2024). Uchazeči a volná místa. Dostupné na:

<https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace3>

NERV (2024). Návrhy NERV k vyššímu dlouhodobě udržitelnému ekonomickému růstu.

Dostupné na: <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/NERV/aktuality/navrhy-NERV.pdf>

Úřad práce ČR (2024). Uchazeči a volná míst. Dostupné na:
<https://data.mpsv.cz/web/data/otevrena-data3>

World Bank (2024): Worldwide Governance Indicators. Dostupné na:
<https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators/interactive-data-access>

Příloha č. 1 Difference in Difference Panel Regression Analysis

```
summary(did_model)

## Oneway (individual) effect Within Model
##
## Call:
## plm(formula = GDP_growth ~ Treatment + Post_2004 + Treatment_Post +
##       log(Lagged_GDP) + factor(Year), data = pdata_clean, model = "within")
##
## Balanced Panel: n = 24, T = 28, N = 672
##
## Residuals:
##      Min.      1st Qu.      Median      3rd Qu.      Max.
## -0.12698411 -0.01409298  0.00091351  0.01475396  0.27880080
##
## Coefficients: (1 dropped because of singularities)
##              Estimate Std. Error t-value Pr(>|t|)
## Post_2004          0.0565401  0.0133362   4.2396 2.581e-05 ***
## Treatment_Post     0.0191116  0.0060642   3.1515 0.0017026 **
## log(Lagged_GDP)    -0.0659041  0.0108447  -6.0771 2.140e-09 ***
## factor(Year)1997   -0.0034212  0.0085135  -0.4019 0.6879299
## factor(Year)1998    0.0015417  0.0085653   0.1800 0.8572206
## factor(Year)1999    0.0030604  0.0086520   0.3537 0.7236674
## factor(Year)2000    0.0251694  0.0087664   2.8711 0.0042299 **
## factor(Year)2001    0.0147097  0.0089708   1.6397 0.1015694
## factor(Year)2002    0.0138950  0.0091668   1.5158 0.1300819
## factor(Year)2003    0.0116541  0.0093744   1.2432 0.2142704
## factor(Year)2004   -0.0377054  0.0110067  -3.4257 0.0006539 ***
## factor(Year)2005   -0.0334292  0.0106399  -3.1419 0.0017588 **
## factor(Year)2006   -0.0238506  0.0102923  -2.3173 0.0208108 *
## factor(Year)2007   -0.0112790  0.0099350  -1.1353 0.2566984
## factor(Year)2008   -0.0446097  0.0095705  -4.6612 3.852e-06 ***
## factor(Year)2009   -0.1373348  0.0094122 -14.5911 < 2.2e-16 ***
## factor(Year)2010   -0.0414762  0.0097314  -4.2621 2.341e-05 ***
## factor(Year)2011   -0.0502990  0.0095396  -5.2726 1.861e-07 ***
## factor(Year)2012   -0.0657729  0.0094131  -6.9874 7.261e-12 ***
## factor(Year)2013   -0.0611558  0.0093674  -6.5286 1.384e-10 ***
## factor(Year)2014   -0.0488716  0.0093044  -5.2526 2.066e-07 ***
## factor(Year)2015   -0.0241419  0.0091961  -2.6252 0.0088726 **
## factor(Year)2016   -0.0486955  0.0090167  -5.4006 9.482e-08 ***
## factor(Year)2017   -0.0246202  0.0089436  -2.7528 0.0060817 **
## factor(Year)2018   -0.0268294  0.0088093  -3.0456 0.0024212 **
## factor(Year)2019   -0.0273465  0.0087089  -3.1401 0.0017695 **
## factor(Year)2020   -0.0921877  0.0086325 -10.6791 < 2.2e-16 ***
## factor(Year)2021    0.0327784  0.0087029   3.7664 0.0001814 ***
## factor(Year)2022    0.0309653  0.0085415   3.6253 0.0003124 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Total Sum of Squares:    1.2154
## Residual Sum of Squares: 0.53576
## R-Squared:              0.55918
## Adj. R-Squared:         0.52215
## F-statistic: 27.0763 on 29 and 619 DF, p-value: < 2.22e-16
```